

PATHÉFON SALONORKESTER 1920

Om dette orkester kan Dirch Passer/Tao Michaëlis faktisk citeres ordret: " ... det eksisterede slet ikke, man ved intet om det!" Der kendes ingen detaljer hverken om besætning eller funktionsperiode - formentlig er der udelukkende tale om en (eller måske flere) mere eller mindre fast/e studiegruppe/r.

Orkestret indspillede for plademærket Pathéfon (et undermærke hos William Farre) blandt andet tidligt i juni 1920 (se diskografi). En side, "Dardanella", er af kompositorisk svag interesse i "jazz"-sammenhæng.

På dette tidspunkt var det ofte Olfert Jespersen, der dirigerede husorkestret for Pathéfon, og han har muligvis været involveret ligesom det kan tænkes, at musikere fra hans orkester (eventuelt hele hans orkester), der residerede i Zoologisk Haves Restaurant, medvirker.

Olfert Willemoes "Knag"/"Knasper" Jespersen (1863-1932) voksede op i Nyboder, København. Syg af astma hele livet. Som 10-årig musikalsk vidunderbarn på Vesterbros Teater. Tidligt janitshar i musikdir. Variolis Orkester, modtog sideløbende klaverundervisning. Akkompagnerende pianist i Tivolis syngespigetempel på Tivoliøen, senere i "Valhalla" og "Fregatten" i Tivoli-søen. Musikdirektør for artisttrup, der turnerede i Sverige og Rusland (diverse mindre markante varieté- og teaterjobs), utallige dansesalon- og værtshusengagementer. Fra 1892 pianist, konsulent og komponist på Nørrebros Teater i mere end 25 år, samtidig musikdirektør for Zoologisk Haves Orkester. Den tidligste revykomponist og i øvrigt uhyre produktiv. Besad dermed et bredt erfaringsgrundlag, men alt dette kan på ingen måde aktivt relateres til den spirende ragtime musik. Han nævner intet om grammofonpladeindspilninger i sine erindringer. Urne nedsat på Bispebjerg Kirkegård.

Optagelse hos Pathéfon sommeren 1921 med Carl Alstrup under ledelse af Olfert Jespersen og med bl.a. Jens Lynged, violin, samt musikere fra Det Kongelige Kapel (iflg. 'Vore Herrer' 1921. Der genkendes imidlertid et par mand, som åbenbart også har ernæret sig i Zoologisk Haves Orkester.)

Olfert Jespersens Orkester under en pause i baglokalet til Zoologisk Haves Restaurant, ca. juli 1921. Nummer et fra venstre Olfert Jespersen. Nummer tre fra venstre Jens Lynged. Herren, der ses lige over servitricens hoved, er Launy Grøndahl. Flere af de afbildede personer genkendes også som medlemmer af Det Kgl. Kapel.

Her ses Zoologisk Haves orkester på den udendørs balustrade – faktisk trak orkestret i højere grad publikum til end de vilde dyr!

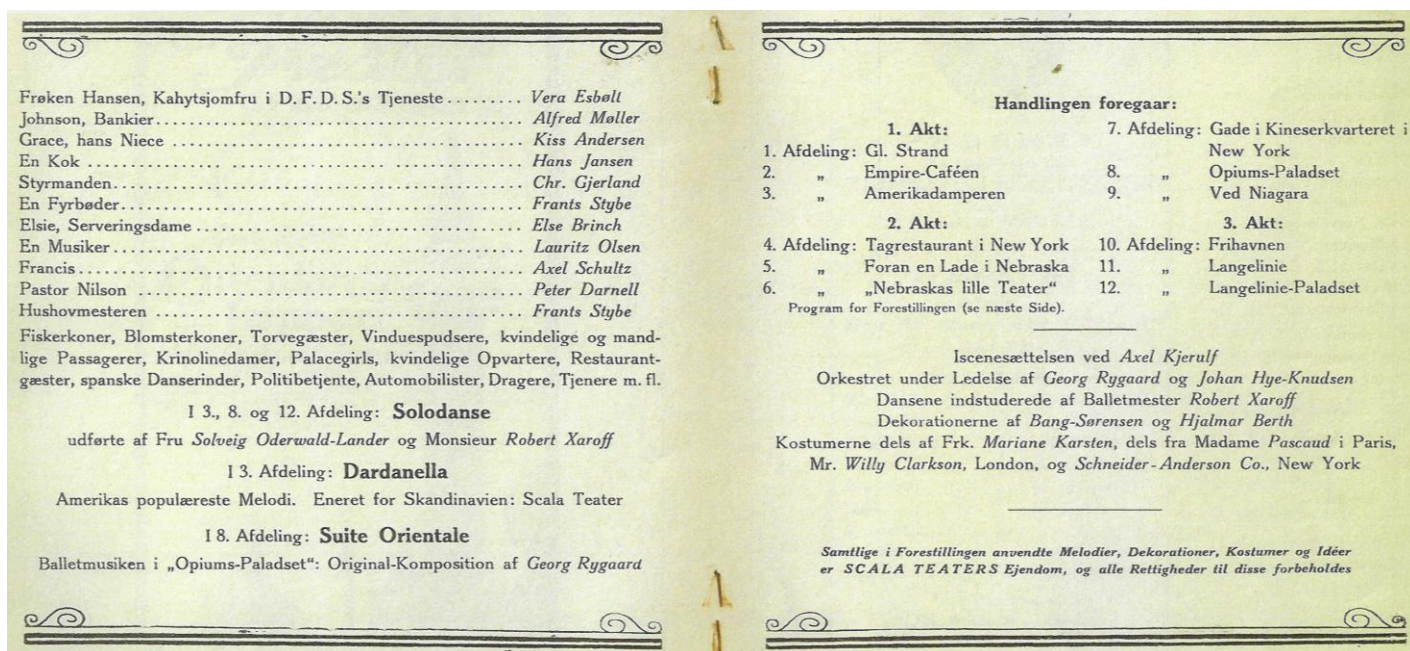
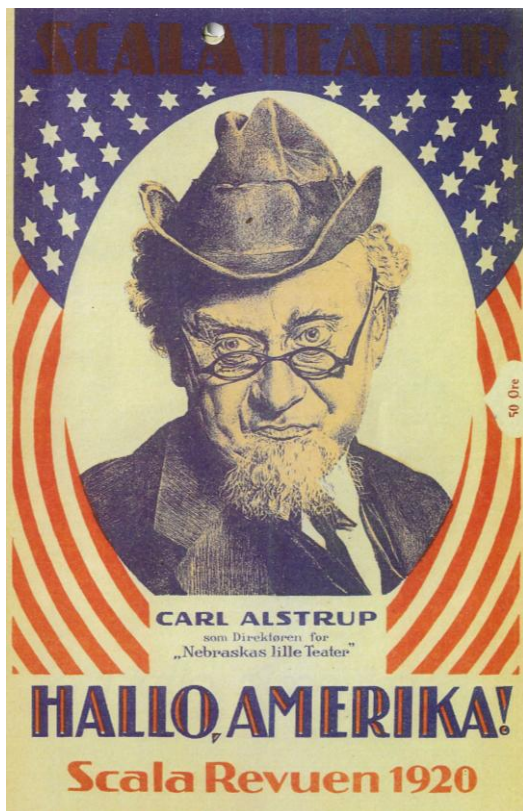

Der er ikke sporet fotografier af Pathéfon Salonorkester. Her dirigerer Ferdinand Theodor Hemme (1871-1961) dirigerer en optagelse (valse presning for Dansk Fonograf Magasin, Amagertorv) med Peter Cornelius i samme optagelseslokale.

Årstal ukendt, men f.eks. ses klarinettisten Aage Oxenvad (nr. 3 fra højre) samt kapelmusikere, der også har medvirket i Zoologisk Haves orkester. Hemme var ansat som 2. kapelmester for Det Kgl. Kapel 1914-33

Ud over den amerikanske popularitet kunne en af årsagerne til den danske indspilning måske være, at Frede (og Hertha) Skaarup, Scala Teatrets direktør, var i USA i 1919 for at lade sig inspirere af tidens nye normer rent lyd- og udstyrmæssigt set. Her indkøbte Skaarup med eneret for Skandinavien rettighederne til "Dardanella", der var indlagt i Scala Revuen 1920 "Hallo, Amerika!", og hjembragte i tilgift 4-5 saxofoner til Scalas orkester – nu SKULLE det altså lyde som jazz! Selve stykkets handling stammede imidlertid fra en engelsk sketch "Nebraskas lille teater", som Skaarup fandt i London. Samtidig med, at man hyldede de feterede amerikanske fremskridt og moderniteter, parodierede man amerikanernes sentimentale overdrivelser.

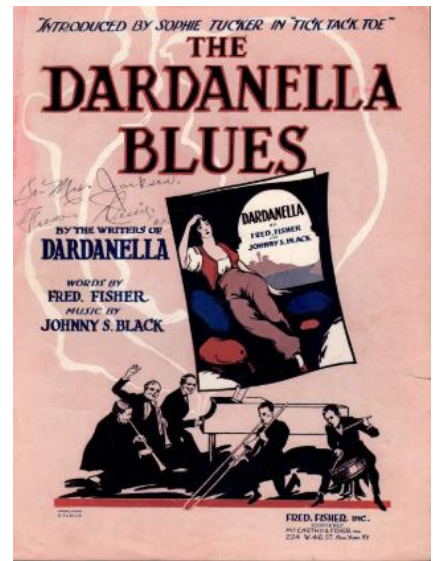
Skaarup havde set rigtigt - i USA blev "Dardanella" (Felix Bernard/Johnny S. Black/Fred Fisher) nummer et på hitlisten i samfulde 13 uger og var den næstmest sælgende singletræffer i 1920 (hen ad vejen med over fem millioner eksemplarer, et all-time hit. Endnu i 1960 fik Bing Crosby og Louis Armstrong sammen en fin lille TV-triumf med denne melodi).

De amerikanske komponister skyndte sig at kapitalisere på det heldige udfald ved straks at følge op med en "Dardanella Blues", hvor ord som 'blues' og 'jazz' og megen anden elendighed indgik i sangteksten, ligesom man genbrugte obligat-stemmen fra den første indsats – men det er en helt anden historie.

Stakkels Frede Skaarup måtte uheldigvis afvente sin fortjeneste – på premiére aftenen, ved indledningen af 3. afdeling, kortsluttede et kabel, hvorved en hvæsende stikflamme beskadigede scene og kulisser. Tilskuerne

troede begejstrede og meget naturligt i første omgang, at dette var endnu en nyt eventyrligt påfund, men da glødende kulissedele hvirvledes rundt i orkestergrav (med noder og instrumenter) og ud over publikum, opstod panik. Hvad ilden ikke destruerede, fuldbyrdede vandmassernes mængder – den seneste landvinding, det skrigmoderne og nys installerede sprinkleranlæg beviste sin store effektivitet. Publikum løb rædselsslagne mod nødudgangene, dog - typisk dansk - ikke mere skræmte end at man sikrede sig de i garderoben deponerede pelsrober. Imedens spankulerede forestillingens hovedkraft, Carl Alstrup, bravt op og ned blandt teatrets stolerækker, medens han højlydt forkyndte: "Bliv siddende – vi spiller videre om et øjeblik!"

Frede Skaarup

Dette lod sig imidlertid ikke gøre – selv om der heldigvis kun opstod ubetydelige personskader, især blandt musikerne. Disse kunne dog, forbundne og indsmurt i brandsårssalve, alle tage hjem efter endt behandling.

Herved var det egentlig 'bevist', hvor 'farligt' det var at beskæftige sig med jazz – yderligere vand på møllen for de negativt indstillede koryfæers udmalede fremtidsrædsler for denne kunstart.

Skaarup måtte i gang med nedrivning, genopbygning og fornyet udskrivning af nodemateriale. En månedstid senere, den 25. juni 1920, havde man atter premiére, med stor succes. Revyen spillede samfulde 201 forestillinger og indtjente mere end én million kroner

Jo, jazzens indtog i Danmark slog så sandelig gnister.

Frede Skaarup i sit teaterkontor – en storsynet, visionær og dristig teaterleder stærkt støttet af fru Hertha Skaarup

-o0o-

Det er nu lykkedes at opspore navnet på den musiker, der var saxofonsolist i forestillingen 'Hallo, Amerika!': Ole Frøsig, født i Odense den 11. september 1894. Regnet fra premiére datoen har Frøsig således været i gang 3 år - hvis ikke 4 (når en eventuel indlæringsperiode iagttages, og set ud fra, at Frede Skaarup hjembragte saxofonerne fra USA i 1919) – tidligere end Valdemar Eiberg, hvad angår saxofonspil. Han er endda før end Marno Sørensen og har afgjort kunnet spille end hel del for at bestride hvervet – i sensommeren 1923 kunne Eiberg næppe spille meget mere end et par vakkelvorne udgaver af 'Sheik of Araby' og 'Serenaden fra Harlekins Millioner'. Dertil havde Frøsig flere kolleger i orkestergraven på samme instrumenttype, men vi kender desværre endnu ikke deres navne. (Dette bekræftes af musiker Kai Harald Buschard, Vølundsgade 17, født 02.12.1903, i DMT den 16. oktober 1941).

Registerblad.			
Udfærdiget den <u>13/10/16</u>			
Fulde Navn		<u>Frøsig, Ole</u>	
Livsstilling Konstner, Skribent, etc. For Skattebetjening: se Korte, eller eller Lærling. For Tjeneste: i hvilken Betsstand de er.		<u>Musiker</u>	Særlige Bemærkninger
Fødested		<u>Odense</u>	Ålder <u>11-9-94</u>
Ægteskabelig Stilling			
Hustruens	Fulde Navn og Fødested		Ålder
	Fødested		Ålder
	selvstændig Fødested		
Børn			
År 13-14 Jan. d. 1916. Fulde Navn og Alder.			
Meldt Bopæl			
År	Dag	Gade, Nr., By og m.	For huse og lavere Tjeneste: i hvilken Betsstand de er. For Logerede: hos hvem de have Logis.
		<u>Narsungade 71 i Lohansen</u>	
		<u>18 275- Narsungade 15 2</u>	<u>Græfløv.</u>
Meldt Bopæl			
År	Dag	Gade, Nr., By og m.	For huse og lavere Tjeneste: i hvilken Betsstand de er. For Logerede: hos hvem de have Logis.
		<u>18 8/11 Hrouborggade 26 2</u>	<u>Nielsen</u>
		<u>19 294 Chollinsgade 6 A</u>	<u>Christoffersen</u>
		<u>21 3/12 Flensborggade 40 3</u>	<u>høj. Jensen 1522</u>

Ole Frøsig har formentlig siddet i et fynsk militærmusikkorps før 1932 og er derefter blevet soloklarinettist i Statsradiofoniens Symfoniorkester. Også nævnt som teatermusiker gennem 1930'erne. Hans 60-års fødselsdag nævnes i DMT/Musiklivet 1954.

-o0o-

NOTE I kilder/hjælp: Vore Herrer 1921, Statsbiblioteket/DKB Århus, Scala Teatrets Programmer, Vordingborg Bibliotek, Dansk Biografisk Leksikon, Dansk Film Database, Wikipedia, Claus Røllum/Det Kongelige Bibliotek, Erik Hvidt/Politikens Revyhistorie/1981, Politivennen Blog, Politiets Registerblade, Dansk Musiker Tidende, Dansk Militærmusik v/Mogens Gaardbo, Emil Marott/Dansk Revy/Borgen 1991, Kai Harald Buschard,

Scala-teatrets hovedindgang ved siden af "National" i Vesterbros Passage.

Hvad angår de tidlige pladeoptagelser med ukendte besætninger kunne det også sagtens tænkes, at man skal lede blandt teaterorkestre.

Dels var disse bands særdeles vel sammenspillede, musikalsk velfunderede, og med erfaring i alle genrer; og dertil sad der mange dygtige og bredtfavnende musikere i de førende orkestergrave, så som Scala, Nørrebro Teater, Frederiksberg Teater, Folketeatret, Casino, Dagmar-teatret etc.

Endelig kunne man rent praktisk også bruge det pågældende teater - med velfungerende akustik - som indspilningslokale.